

**Záměr
na vyhlášení zvláště chráněného území
a
ochranného pásma zvláště chráněného území**

**ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.
o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů
a § 4 vyhlášky č. 64/2011 Sb.**

Národní přírodní rezervace Čtvrtě

1. Název zvláště chráněného území:

Čtvrtě

2. Návrh kategorie ochrany zvláště chráněného území:

Národní přírodní rezervace (dále jen „NPR“)

3. Předmět ochrany a jeho popis:

3.1. Souhrnná charakteristika předmětů ochrany:

Ekosystémy dubohabřin, teplomilných doubrav, suchých acidofilních doubrav, jasano-olšových luhů a lesních pěnovcových pramenišť.

3.2. Popis předmětů ochrany:

A. Společenstva

název ekosystému*	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému
hercynské dubohabřiny	50	Vegetační jednotka pokrývající největší část NPR Čtvrtě. Většina porostů je pařezinového původu. Ve stromovém patře převažuje dub zimní a přimíšeny jsou další dřeviny, nejčastěji habr obecný, lípa srdčitá a javor babyka. Na velkých plochách se jedná o porosty s dobře vyvinutým keřovým patrem a druhově bohatým bylinným patrem s charakteristickým jarním aspektem. Druhové složení je variabilní v závislosti na charakteru stanoviště. Kromě typických dubohabřin jsou na jižně orientovaných svazích časté přechody k teplomilným doubravám. Zde roste řada zvláště chráněných druhů rostlin, zejména z čeledi vstavačovitých – vstavač nachový, okrotice bílá a červená, kruštíky. Významný je výskyt vzácných teplomilných druhů hub. V údolích nad prameništi a vodotečemi naopak najdeme druhy chladnějších poloh, např. samorostlík klasnatý a zvonečník klasnatý, vzácně prorostlík dlouholistý.
suché acidofilní doubravy	15	Doubravy pařezinového původu na kyselém podloží pleistocénní terasy řeky Jizery v horní severní části rezervace většinou nemají vyvinuté keřové patro. Bylinné patro je druhově chudé, tvořené pouze několika acidofyty (bika bělavá, metlička křivolaká, rozrazil lékařský, brusnice borůvka, jestřábníky apod.), vyšší pokrývnost mají mechorosty. Polohy acidofilních doubrav jsou v rezervaci nejvíce zasaženy výsadbou jehličnanů, zejména borovice lesní.
perialpidské bazofilní teplomilné doubravy	9	Vyskytují se ostrůvkovitě na slínovcovém podkladu, nejčastěji v horních jižně exponovaných partiích svahů, méně při okrajích lesních porostů.

název ekosystému*	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému
		Časté jsou přechody k dubohabřinám. Jedná se o jen částečně zakrslé doubravy pařezinového původu s převahou dubu zimního a příměsí až ojedinělým výskytem dubu pýřitého. Keřové patro je druhově pestré, tvořené ale převážně mezofilními keři, jen sporadicky, zejména ve střední části NPR Čtvrtě, roste několik vitálních exemplářů dřínu obecného. Dominantním druhem bylinného patra je kamejka modronachová. V různé míře jsou zastoupeny vstavačovitě, z nichž nejpočetnější je populace vstavače nachového. Významný je výskyt vzácných teplomilných druhů hub. Některé partie jsou eutrofizované v důsledku aktivity větších savců (jezevčí hrady).
údolní jasanovo-olšové luhy	8	Tvoří vegetaci okolí četných pramenišť a pramenných stružek. Nejrozsáhlejší porosty pokrývají pramennou mísu nad Mcely ve východní části NPR Čtvrtě, na menších plochách jsou vyvinuty také na západním okraji NPR Čtvrtě podél Studeckého potoka i v navazujícím ochranném pásmu a ojediněle i jinde. Dominantou stromového patra je olše lepkavá, místně také jasan ztepilý. Keřové patro tvoří střemcha obecná, javory a lípa srdčitá. Poměrně vysoký je zde podíl padlých a odumřelých kmenů. V bylinném patře se objevují jak druhy mokřadní (škarda bažinná, karbinec evropský, ostřice ostrá a řídkoklasá, děhel lesní), tak hajní druhy (konvalinka vonná, bažanka vytrvalá, pitulník horský, ostřice lesní), hojně jsou kapradiny (paprátka samice, kapraď osténkatá), z ohrožených druhů zde roste oměj pestrý. V jarním aspektu se hojně vyskytuje bledule jarní.
lesní pěnovcová prameniště	0,7	Pramenné mokřady v horních částech svahů sycené ze zvodně na rozhraní slínů a štěrků, místy se srážením drobných pěnovcových inkrustací.

* podle Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. & Lustyk P. /eds./ (2010): Katalog biotopů České republiky. 2. Vydání. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

4. Cíle ochrany

- Zachování stávající druhové diverzity lesních porostů.
- Zvýšení věkové a prostorové diverzity lesních porostů.
- Zachování biotopu perialpidské bazifilní teplomilné doubravy jako stanoviště stávajících populací zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin, hub i živočichů a s tím související vytvoření vhodnějších světelných podmínek pro tyto organismy v lesních porostech.
- Zachování vysokého podílu starých stromů a tlejícího dřeva ve všech typech lesních porostů, zvláště pak dostatečně osluněných starých dubů, které jsou podmínkou další existence pestrého společenstva saproxylického hmyzu, zejména brouků.

5. Základní ochranné podmínky:

Základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací jsou stanoveny v § 29 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném a účinném znění (dále jen „zákon“).

6. Návrh bližších ochranných podmínek:

V souladu s ustanovením § 29 písm. k) a § 44 odst. 3 zákona se navrhuje, aby na území nově navržené NPR Čtvrtě bylo možno jen se souhlasem orgánu ochrany přírody provádět tyto činnosti a zásahy:

a/ povolovat a provádět změny druhu pozemků nebo způsobů jejich využití,

b/ upravovat povrch pozemních komunikací s použitím jiného než místního přírodního materiálu stejného geologického původu.

7. Vymezení ochranného pásma:

K zabezpečení zvláště chráněného území před rušivými vlivy je v souladu s § 37 odst. 1 zákona navrhováno vyhlásit ochranné pásmo.

8. Územně správní zařazení území:

kraj:	Středočeský
okres:	Nymburk
obec s rozšířenou působností:	Nymburk
obec s pověřeným obecním úřadem:	Nymburk
obec:	Mcely
katastrální území:	Mcely
obec:	Loučeň
katastrální území:	Studce

9. Přehled katastrálních území a parcelních čísel pozemků dotčených návrhem zvláště chráněného území:

Katastrální území: (692344, Mcely)

Číslo parcely podle KN	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
852/132	Orná půda		399	800	800
856	Lesní pozemek		394	158702	158702
857	Lesní pozemek		394	1636	1636
858	Lesní pozemek		394	2737	2737
859	Lesní pozemek		394	4136	4136
862/1	Lesní pozemek		394	63540	63540
862/2	Lesní pozemek		394	12187	11210
863/1	Lesní pozemek		394	1027	1027
863/3	Lesní pozemek		394	983	782
864	Vodní plocha	Zamokřená plocha	323	2352	2352
865/1	Lesní pozemek		394	175022	116461
865/4	Lesní pozemek		394	13422	13422
866	Lesní pozemek		394	2837	2220
867	Lesní pozemek		394	195668	111290
869	Lesní pozemek		394	2354	2354
870	Lesní pozemek		394	1777	1777
872	Lesní pozemek		394	155031	155031
873	Lesní pozemek		394	2658	2658
876	Lesní pozemek		394	198683	76760
877	Lesní pozemek		394	7643	5033
878	Lesní pozemek		394	199891	199891

Číslo parcely podle KN	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
881	Lesní pozemek		394	3158	3158
883	Lesní pozemek		394	237	237
884	Lesní pozemek		394	719	719
					937933

Katastrální území: (686956, Studce)

Číslo parcely podle KN	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
493/1	Ostatní plocha	Ostatní komunikace	1	2639	2340
					2340

10. Předpokládaná výměra zvláště chráněného území:

94,03 ha

11. Odůvodnění návrhu na vyhlášení zvláště chráněného území:

Historie ochrany území:

První návrhy na ochranu území pocházejí z 50. let 20. století.

V roce 1989 bylo území vyhlášeno jako chráněný přírodní výtvar Čtvrtě.

Vyhláškou 395/1992 Sb. bylo toto území zařazeno do kategorie národní přírodní rezervace.

Podle nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, je území NPR Čtvrtě součástí soustavy Natura 2000 jako evropsky významná lokalita CZ0210150 Čtvrtě.

Hlavní důvody zpracování návrhu na vyhlášení NPR Čtvrtě:

Vydání zřizovacího předpisu, formálně i obsahově odpovídajícího současnému právnímu stavu na úseku ochrany přírody, na místo platného zřizovacího výnosu z roku 1989, který vykazuje nepřesnosti v parcelním vymezení chráněného území a není zcela vyhovující ani z hlediska formulace předmětu ochrany; ta nově zohledňuje mimo jiné předměty ochrany evropsky významné lokality.

Jednoznačné vymezení hranice NPR Čtvrtě záznamem podrobného měření změn.

K názvu zvláště chráněného území:

Pojmenování Čtvrtě bylo použito pro toto chráněného území již při vyhlášení v roce 1989 a vychází z pomístního jména části chráněného lesního porostu. Při novém vyhlášení bude tento zažitý název zachován.

Ke kategorii ochrany zvláště chráněného území:

Novým vyhlášením se dosavadní kategorie ochrany nemění. Území svou výměrou, přírodními hodnotami a vědeckým významem odpovídá legislativně stanovené definici národní přírodní rezervace, tj. jedná se o menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány (přírodě blízké lesní) ekosystémy významné a jedinečné v národním měřítku.

K předmětům ochrany:

Předmět ochrany je vymezen tak, aby obsáhl přírodní hodnoty území navržené NPR Čtvrtě v celém jejich rozsahu a zároveň byl v souladu s předmětem ochrany EVL Čtvrtě.

K cílům ochrany:

Cíle ochrany jsou formulovány v souladu s ustanoveními § 28 odst. 2 a § 29 zákona tak, aby bylo zajištěno zachování předmětu ochrany v příznivém stavu.

K návrhu bližších ochranných podmínek:

Bližší ochranné podmínky NPR jsou navrženy v souladu s ustanovením § 44 odst. 3 zákona a konkretizují činnosti, které je třeba ze strany orgánu ochrany přírody usměrňovat, aby nedošlo k nežádoucím změnám dochovaného přírodního prostředí nebo k porušení § 28 odst. 2 zákona a základních ochranných podmínek národní přírodních rezervací stanovených v § 29 zákona.

K jednotlivým bližším ochranným podmínkám:

ad a) povolovat a provádět změny druhu pozemků nebo způsobů jejich využití

Předmět ochrany NPR Čtvrtě je vázán na stávající druh a způsob využití pozemků; jedná se zejména o lesní porosty. Proto změna druhu a způsobu využití pozemků představuje potenciální ohrožení předmětu ochrany NPR Čtvrtě.

ad b/ upravovat povrch pozemních komunikací s použitím jiného než místního přírodního materiálu stejného geologického původu

V současném stavu jsou lesní cesty v NPR Čtvrtě vzhledem ke svému přírodě blízkému charakteru a malé frekvenci provozu v řadě případů organickou součástí lesních společenstev. Na některých byl zaznamenán i výskyt zvláště chráněných druhů rostlin. Lesní společenstva, která jsou předmětem ochrany NPR Čtvrtě i zvláště chráněné druhy jsou vázány na charakteristický substrát. Nevhodný materiál použitý na úpravu povrchu pozemních komunikací může způsobit z hlediska předmětu ochrany NPR Čtvrtě nežádoucí lokální změny chemismu.

K vymezení hranice zvláště chráněného území:

Ve většině je navrhovaná hranice NPR Čtvrtě shodná s hranicí stávajícího chráněného území. Pokud je to možné a účelné, je hranice NPR Čtvrtě vedena po hranici parcel, které jsou zpravidla rovněž patrné v terénu jako hranice lesa a nelesních pozemků, případně jako lesní cesty. Tam, kde hranice nekopíruje hranice parcelního vymezení, vede zpravidla po hranicích prostorového rozdělení lesa (lesních dílců).

Ve vedení nové hranice NPR Čtvrtě oproti hranici stávající jsou navrhovány pouze drobné změny, reflektující aktuální stav předmětů ochrany v území:

Jedná se o přičlenění starého sadu na parcele katastru nemovitostí č. 852/132 v k. ú. Mcely (druh pozemku podle katastru nemovitostí je orná půda) do NPR Čtvrtě. Sad je v současnosti zarostlý keři, má spíše charakter lesního lemu a roste zde populace vstavače nachového.

Dále o přičlenění lesního okraje na bývalé cestě na parcele katastru nemovitostí č. 493/1 v katastrálním území Studce, která je v současnosti porostlá lesem nebo má charakter lesního lemu. Charakter vegetace na tomto pozemku tedy odpovídá předmětu ochrany NPR Čtvrtě, s níž pozemek bezprostředně sousedí.

Dále po dohodě s vlastníkem dojde k začlenění celé nivy Studeckého potoka, včetně prameniště na jeho pravém břehu do území NPR Čtvrtě (dosud byla hranice vedena po hranici dílce, která vede po Studeckém potoce a pravý břeh Studeckého potoka byl součástí ochranného pásma (dále jen „OP NPR“). Důvodem je začlenění z hlediska ochrany přírody cenných biotopů potočního luhu a prameniště, které jsou předmětem ochrany, do NPR Čtvrtě. V této části je rovněž bohatý výskyt ohroženého druhu rostliny bledule jarní. V následujícím deceniu pak bude, dle dohody s vlastníkem, hranice dílce v této části v porostní mapě k LHP upravena podle záznamu podrobného měření změn hranice NPR.

12. Ochranné pásmo:

Zároveň s návrhem vyhlášení NPR Čtvrtě je navrhováno vyhlášení ochranného pásma NPR, a to ve dvou vzájemně oddělených částech.

Přehled katastrálních území a parcelních čísel pozemků dotčených návrhem ochranného pásma zvláště chráněného území:

kraj:	Středočeský
okres:	Nymburk
obec s rozšířenou působností:	Nymburk
obec s pověřeným obecním úřadem:	Nymburk
obec:	Mcely
katastrální území:	Mcely

Katastrální území: (692344, Mcely)

Číslo parcely podle KN	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v OP (m ²)*
860	Vodní plocha	Rybník	1	10437	3026
874/1	Lesní pozemek		394	197375	58770
875	Lesní pozemek		394	2895	2430
876	Lesní pozemek		394	198683	119812
					184038

* výměra částí parcel změřena pomocí GIS

13. Předpokládaná výměra ochranného pásma zvláště chráněného území:

18,40 ha

14. Odůvodnění návrhu na vyhlášení ochranného pásma zvláště chráněného území:

První část ochranného pásma je tvořena lesními porosty, které navazují na nivu Studeckého potoka na severozápadním okraji NPR Čtvrtě. Jedná se vesměs o lesní porosty s více či méně pozměněnou dřevinnou skladbou často s převahou jehličnanů. Tato část tvoří ochranné pásmo stávající rezervace a je rovněž celá zahrnuta do EVL Čtvrtě.

Druhou částí, na níž je ochranné pásmo navrhováno nově, je litorální část rybníčku Zadník u Mcel. V přítokové části Zadníku se nacházejí cenné vrbové mokřady tvořící v této části lesní plášť, který je přirozenou ochranou navazujících lesních porostů. Zachování stávajícího charakteru a vodního režimu přítokové části Zadníku je proto nanejvýš vhodné. Z tohoto důvodu je navrženo zařazení litorálních porostů Zadníku do ochranného pásma NPR.

Zároveň vyhlášením ochranného pásma nebude aplikováno ochranné pásmo 50 metrů od hranice zvláště chráněného území, do něhož by spadala i zastavěná území obcí. To by při respektování ochranných podmínek ochranných pásem zvláště chráněných území uvedených v § 37 odst. 2 zákona přinášelo nepřiměřenou administrativní zátěž při usměrňování činností, které NPR přímo neohrožují.

15. Návrh omezení činností a zásahů na území ochranného pásma, které je nutné vázat na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody

Činnosti a zásahy, k nimž je na území ochranného pásma NPR nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody jsou uvedeny v ustanovení § 37 odst. 2 zákona. Jiné činnosti a zásahy v ochranném pásmu NPR není nutné na souhlas orgánu ochrany přírody vázat.

Zpracoval:

Mgr. Irena Formanová, AOPK ČR, RP Správa CHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Záměr na vyhlášení není dílem autorským, ale úředním podle § 3 písm. a) zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon).

Přílohy:

1. Orientační mapa NPR Čtvrtě
2. Katastrální mapa se zákresem NPR Čtvrtě